

Προς :
ΡΑΕ
μέσω
info@rae.gr

Αθήνα, 4 Μαρτίου 2022

Αρ. ΔΡΥΘ/ Ε.Κ.33818/234

Περίληψη: Δημόσια Διαβούλευση της ΡΑΕ επί του Δεκαετούς Προγράμματος Ανάπτυξης (ΔΠΑ) του Εθνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΣΜΗΕ), για τα έτη 2022-2031

Σχετικά: α. Η από 03.02.2022 Ανακοίνωση της ΡΑΕ

Αξιότιμοι κύριοι,

Αναφερόμενοι στην ως άνω διαβούλευση, θα θέλαμε αρχικά να επαναλάβουμε την πάγια άποψη της εταιρίας μας ότι όλα τα έργα τα οποία αναλαμβάνουν να υλοποιήσουν φυσικά μονοπώλια θα πρέπει να αφορούν αποκλειστικά την κάλυψη των αναγκών που σχετίζονται με τη δραστηριότητα κάθε φυσικού μονοπωλίου. Όλες οι δραστηριότητες οι οποίες αφορούν συμπληρωματικές υπηρεσίες θεωρούμε ότι θα πρέπει να ακολουθούν κανόνες αγοράς ώστε να καθίστανται ανταγωνιστικές. Η ανάθεση των δραστηριοτήτων αυτών σε φυσικά μονοπώλια θα πρέπει να επιλέγεται μόνο στην περίπτωση όπου δεν υφίσταται επενδυτικό ενδιαφέρον στην αγορά. Για αυτό τον λόγο, θεωρούμε ότι πολλές από τις δράσεις που προτείνει ο ΑΔΜΗΕ στο ΔΠΑ 2022-2031 θα πρέπει να εξεταστούν υπό αυτό το πρίσμα, ειδικότερα λαμβάνοντας υπόψη τον χρονικό ορίζοντα του ΔΠΑ.

Σημειώνουμε ότι η εταιρία μας έχει υποβάλει τις παρατηρήσεις της στη δημόσια διαβούλευση του ΑΔΜΗΕ (12.01.2022-11.02.2022) για το Προκαταρκτικό Σχέδιο του Δεκαετούς Προγράμματος Ανάπτυξης (ΔΠΑ) του ΕΣΜΗΕ περιόδου 2023 - 2032, στις οποίες θίγονται πολλά από τα επιμέρους θέματα που τίθενται στην παρούσα διαβούλευση. Ακολουθώντας, παραθέτουμε τις απόψεις μας σύμφωνα με τα ειδικότερα ερωτήματα που έθεσε η Αρχή σας:

- Τη δυνατότητα του Συστήματος να αντιμετωπίσει επαρκώς, με τα προβλεπόμενα στο ΔΠΑ έργα ενίσχυσης και ανανέωσης εξοπλισμού των Υποσταθμών (Υ/Σ) και των Κέντρων Υπερυψηλής Τάσης (ΚΥΤ) του

ΕΣΜΗΕ, την πρόσβαση νέων μονάδων παραγωγής στο Σύστημα λειτουργώντας με ασφάλεια και αξιοπιστία

Λαμβάνοντας υπόψη την αναφορά στις κατευθύνσεις όπως αποτυπώνονται στο ΕΣΕΚ για τη σταδιακή απόσυρση των λιγνιτικών μονάδων και χρήση Φ.Α. ως μεταβατικό καύσιμο, θεωρούμε σημαντική την εξ αντικειμένου αναγκαιότητα το υπό δημόσια διαβούλευση ΔΠΑ να συνοδεύεται από τη σχετική Μελέτη Επάρκειας του Διαχειριστή, σκοπός της οποίας είναι εξέταση της επάρκειας ισχύος και η επισήμανση ενδεχόμενου μελλοντικού κινδύνου σχετικά με την ικανότητα του Συστήματος κάτω από συγκεκριμένες υποθέσεις και παραδοχές όσον αφορά την εξέλιξη της ζήτησης και του μίγματος παραγωγής.

- **Τον σχεδιασμό και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των έργων διασύνδεσης της Κρήτης, των νησιών των Κυκλάδων, των Δωδεκανήσων, των νησιών του Βορειοανατολικού Αιγαίου, καθώς και των Σποράδων με το Σύστημα Μεταφοράς**

Η αναγκαιότητα διατήρησης της τοπικής παραγωγής σε εφεδρεία έκτακτων αναγκών στα πρόσφατα διασυνδεδεμένα νησιά αναγνωρίζεται στο εγκεκριμένο ΔΠΑ του ΕΣΜΗΕ περιόδου 2021-2030, βάσει της Απόφασης ΡΑΕ 611/2021, και επίσης προτείνεται ακόμη και έπειτα από την κατασκευή όλων των φάσεων (Α-Δ Φάσεις) του έργου της διασύνδεσης των νησιών στις Κυκλάδες, στο πλαίσιο διασύνδεσης νησιών των Δωδεκανήσων και νησιών του Βορείου Αιγαίου, καθώς και για την Κρήτη, τόσο για την περίοδο μεταξύ της Α' φάσης (διασύνδεση Κρήτης - Πελοποννήσου) και μέχρι την ολοκλήρωση της Β' φάσης (διασύνδεση Αττικής - Κρήτης), όσο και στην περίοδο μετά την ολοκλήρωση και της Β' φάσης της διασύνδεσης.

Σημειώνεται ότι από την ολοκλήρωση της Α' Φάσης της διασύνδεσης νησιών των Κυκλάδων έχουν ήδη τεθεί οι μονάδες των ΑΣΠ σε εφεδρεία εκτάκτων αναγκών και έχουν κληθεί να λειτουργήσουν έως σήμερα, και παρ' όλα αυτά δεν έχει ακόμα καθοριστεί το καθεστώς και δεν έχει υποβληθεί αποζημίωση για την παρεχόμενη αυτή υπηρεσία που εξασφαλίζει την ασφάλεια εφοδιασμού των νησιών αυτών. Αποτελεί ζήτημα κρίσιμης σημασίας να οριοθετηθούν κατά τρόπο σαφή και συγκεκριμένο, οι αρμοδιότητες, οι ευθύνες και οι υποχρεώσεις παροχής εφεδρείας εκτάκτων αναγκών, να προβλεφθεί η κάλυψη του πλήρους κόστους των θερμικών μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και να προβλεφθεί σύναψη σχετικών συμβάσεων με τον Διαχειριστή για τα Νησιά που διασυνδέονται ή που έχουν ήδη διασυνδεθεί.

Άποψη της εταιρίας μας είναι ότι δεδομένου ότι τα νησιά αυτά είναι διασυνδεδεμένα, και ως εκ τούτου υπεύθυνος για την ασφαλή τροφοδοσία τους μέσω του συστήματος μεταφοράς είναι ο ΑΔΜΗΕ, η απαιτούμενη αποζημίωση για την παροχή της υπηρεσίας εφεδρείας εκτάκτων αναγκών να προκύπτει από τη ρυθμιζόμενη Χρέωση Χρήσης Συστήματος (ΧΧΣ) του Διαχειριστή.

Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να ρυθμιστεί η έως σήμερα παρεχόμενη υπηρεσία, καθώς και η αποζημίωση των αναγκών που προβλέπει ο ΑΔΜΗΕ για τα προσεχή έτη, για όλα τα νησιά που διασυνδέονται ασθενώς, ή πλήρως.

Σε περίπτωση όπου απαιτηθεί επιπρόσθετη ισχύς για παροχή εφεδρείας εκτάκτων αναγκών, η επιλογή της τεχνολογίας (συμπεριλαμβάνοντας και την αποθήκευση) να προκύπτει βάσει μελέτης κόστους ωφέλειας. Στο πλαίσιο αυτό,

θα πρέπει να προβλεφθεί η υλοποίηση μέσω διαγωνιστικής διαδικασίας από συμμετέχοντες στην αγορά και μόνο σε περίπτωση απουσίας επενδυτικού ενδιαφέροντος να διερευνάται η ανάθεση αντίστοιχων έργων στον Διαχειριστή.

- Την υλοποίηση των έργων επέκτασης του Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας 400 kV προς την Πελοπόννησο

Θεωρούμε αναγκαίες τις ενέργειες για την επίσπευση και άμεση ολοκλήρωση των έργων επέκτασης του συστήματος των 400 kV στην Πελοπόννησο, προκειμένου: α) την άρση των καθημερινών περιορισμών παραγωγής στις Μονάδες Παραγωγής που βρίσκονται εγκατεστημένες στο σύστημα της Πελοποννήσου και προκαλούν σημαντικές αντίρροπες ενεργοποιήσεις για ανακατανομή στην αγορά εξισορρόπησης, το κόστος των οποίων επιβαρύνονται οι προμηθευτές μέσω του Λογαριασμού Προσαυξήσεων 3 της Αγοράς Εξισορρόπησης, και συνεπακόλουθα την άρση του ρυθμιστικού περιορισμού υποβολής αποκλειστικά θετικών τιμών καθοδικής ενέργειας εξισορρόπησης, β) την αύξηση της διείσδυσης των ΑΠΕ στην Πελοπόννησο, γ) τη μείωση των απωλειών του Συστήματος, τις οποίες επιβαρύνονται οι προμηθευτές μέσω του Λογαριασμού Προσαυξήσεων 2 της Αγοράς Εξισορρόπησης.

- Τα έργα διεθνών διασυνδέσεων

Καταρχάς, θα θέλαμε να τονίσουμε ότι οι διασυνδέσεις παίζουν καθοριστικό ρόλο στην αποδοτική λειτουργία της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Επομένως, πρώτη και βασική μέριμνα του Διαχειριστή θα πρέπει να είναι η διασφάλιση της φυσικής διαθεσιμότητας των υφιστάμενων διασυνδέσεων, και στη συνέχεια η μεγιστοποίηση της δυναμικότητάς τους που θα πρέπει να προσφέρεται στους συμμετέχοντες σε όλα τα στάδια των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας.

Ανεξάρτητα με το εάν, όπως αναφέρεται και στο υπό διαβούλευση ΔΠΑ, η Ελλάδα τηρεί, και προβλέπεται να τηρεί την επόμενη δεκαετία, τα πανευρωπαϊκά κάτω όρια διασυνδεσιμότητας, έχει διαπιστωθεί από την λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας μετά τη σύζευξη με τις αγορές της Ιταλίας και της Βουλγαρίας, ότι οι περιορισμοί στη δυναμικότητα των διασυνδέσεων δεν επιτρέπουν ουσιαστική σύγκλιση τιμών με τις γειτονικές ζώνες προσφορών. Για τον λόγο αυτό θεωρούμε ότι ο ΑΔΜΗΕ θα πρέπει να επικεντρώσει τις ενέργειές του προς την κατεύθυνση της σημαντικής ενίσχυσης των διεθνών διασυνδέσεων, δραστηριότητα για την οποία έχει αποκλειστική ευθύνη ως φυσικό μονοπώλιο, καθώς μόνο με τον τρόπο αυτό θα εξασφαλιστεί μακροπρόθεσμα η αποτελεσματική και ανταγωνιστική λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

- Τη νέα ομάδα έργων αντιστάθμισης, αποθήκευσης και αναβάθμισης της ευστάθειας και του ελέγχου του ΕΣΜΗΕ, στην οποία περιλαμβάνεται πρόταση για την υλοποίηση πιλοτικού έργου που περιλαμβάνει την εγκατάσταση δύο συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας με συσσωρευτές (Battery Energy Storage System – BESS), σε Υποσταθμούς του Συστήματος Μεταφοράς,

Στο πλαίσιο της Δημόσιας Διαβούλευσης του ΑΔΜΗΕ για το ΔΠΑ 2023-2032, επισημάναμε ότι διαφωνούμε με την άποψη του Διαχειριστή περί μη τοπικού

χαρακτήρα ζητημάτων υψηλών τάσεων, καθώς η μέχρι σήμερα λειτουργία της αγοράς εξισορρόπησης έχει αποδείξει ότι το πρόβλημα υψηλών τάσεων εμφανίζεται ιδιαίτερα στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας.

Απόδειξη αποτελεί ότι πολλές φορές στο πρόσφατο παρελθόν απαιτήθηκε για την στήριξη της τάσης στις περιοχές αυτές η ένταξη μονάδων που δεν ήταν προγραμματισμένες να λειτουργούν, βάσει της οικονομικής επίλυσης των αγορών ενέργειας, και ο Διαχειριστής τις ένταξε με περιορισμό στο Σύστημα κατά την κατάρτιση προγράμματος κατανομής στην αγορά εξισορρόπησης (Διαδικασία Ενοποιημένου Προγραμματισμού). Επιπρόσθετα, τοπικά ζητήματα τάσης έχουν ανακύψει και σε ΜΔΝ (ενδεικτικά, Ρόδος) και σε μερικώς διασυνδεδεμένα νησιά (ενδεικτικά, Κρήτη).

Στο πλαίσιο επίλυσης του προβλήματος, και επιπρόσθετα στην εύλογη πρόβλεψη του Διαχειριστή για εγκατάσταση στατών συστημάτων αντιστάθμισης άεργου ισχύος, θεωρούμε απαραίτητη, όπως και στο παρελθόν έχουμε προτείνει στον Διαχειριστή, τη διερεύνηση και εγκατάσταση σύγχρονων πυκνωτών.

Η ενσωμάτωση σύγχρονων πυκνωτών αποτελεί διεθνώς αποδεκτή και διαδεδομένη τεχνολογία και χαίρει ευρείας εφαρμογής για την αντιμετώπιση παρόμοιων προβλημάτων, όπως έχουν ανακύψει βάσει των νέων χαρακτηριστικών λειτουργίας των Δικτύων, με τους Διαχειριστές να απευθύνονται στην αγορά για την εξασφάλιση και παροχή των σχετικών υπηρεσιών, με μετατροπή υφιστάμενων υποδομών, λόγω και του χαμηλότερου κόστους επένδυσης αλλά και του βραχύτερου χρόνου υλοποίησης και ένταξης τους στο Σύστημα, συγκριτικά με την εγκατάσταση νέων υποδομών από τους Διαχειριστές.

Βάσει των παραπάνω, προτείνουμε ο Διαχειριστής και η Ρυθμιστική Αρχή να προχωρήσουν, σε συνεργασία και συνέργεια με τους Συμμετέχοντες και στο πλαίσιο αξιοποίησης υφιστάμενων υποδομών και με κριτήρια οικονομικότητας, στις απαραίτητες ενέργειες για τη βέλτιστη και ταχύτερη υλοποίηση της παροχής πρόσθετων επικουρικών υπηρεσιών αντιστάθμισης άεργου ισχύος και ρύθμισης τάσης, όπως ορίζεται στο άρθρο 40 της Οδηγίας (ΕΕ) 944/2019, καθώς και την ένταξη της υπηρεσίας αυτής στην υφιστάμενη αγορά σε βάθος χρόνου.

Ειδικά με την υλοποίηση πιλοτικών έργων συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας με συσσωρευτές, θεωρούμε ότι οι διαχειριστές συστήματος δεν θα πρέπει να έχουν στην ιδιοκτησία τους, να αναπτύσσουν, να διαχειρίζονται ή να εκμεταλλεύονται εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας. Παρότι στο υπό διαβούλευση ΔΠΑ γίνεται προσπάθεια οι προτεινόμενες εγκαταστάσεις να παρουσιαστούν ως πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου προκειμένου να εξαιρεθούν από το υφιστάμενο δεσμευτικό ευρωπαϊκό πλαίσιο, θεωρούμε ότι οι προτεινόμενες εφαρμογές είναι α) στην περίπτωση του πιλοτικού σταθμού συσσωρευτών στη Στερεά Ελλάδα συμπληρωματικές και αποτελούν πολύ μικρό μέρος των υπηρεσιών που μπορούν να προσφέρουν συσσωρευτές, προκειμένου να τεκμηριώνεται η ανάθεση υλοποίησής τους στον Διαχειριστή, β) στην περίπτωση του πιλοτικού σταθμού συσσωρευτών στη Νάξο αποτελούν υπηρεσίες παροχής ενέργειας και εφεδρείας σχετιζόμενης με τη συχνότητα, επομένως δεν αιτιολογείται η ανάπτυξή τους από Διαχειριστές Συστημάτων ή Δικτύων.

Η αποθήκευση ενέργειας δεν αποτελεί ρυθμιζόμενη δραστηριότητα και στον σχεδιασμό της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, οι υπηρεσίες αποθήκευσης ενέργειας θα πρέπει να βασίζονται στην αγορά και να είναι ανταγωνιστικές. Δεδομένου ότι υπάρχει ήδη ιδιαίτερα αυξημένο επενδυτικό ενδιαφέρον για κατασκευή εγκαταστάσεων αποθήκευσης ενέργειας στην Ελλάδα, οι οποίες στο πλαίσιο των παρεχόμενων υπηρεσιών μπορούν να παρέχουν και τις υπηρεσίες που περιγράφονται στο ΔΠΑ, θεωρούμε ότι πρέπει υπό αυτό το πρίσμα να εξεταστεί η έγκριση υλοποίησης των σχετικών πιλοτικών προγραμμάτων που προτείνει ο Διαχειριστής.

- **Τη νέα ομάδα έργων τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών**

Στα έργα που παρουσιάζονται στο υπό διαβούλευση ΔΠΑ δεν γίνεται αναφορά στα απαιτούμενα έργα μεταρρυθμίσεων στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, τα οποία είναι και δεσμευτικά βάσει του ευρωπαϊκού πλαισίου και του Σχεδίου Μεταρρύθμισης της ελληνικής Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας, και τα οποία πρόκειται να επιφέρουν σημαντικά οφέλη για όλους τους καταναλωτές.

Για τον λόγο αυτό, θεωρούμε σκόπιμο και απαραίτητο να προβλεφθούν και συμπεριληφθούν στο ΔΠΑ οι αλλαγές, οι δεσμευτικές ενέργειες και ο χρονικός ορίζοντας υλοποίησης αυτών που απαιτούνται για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων του Διαχειριστή προκειμένου την υλοποίηση των προτεινόμενων δράσεων και του σχετικού αναλυτικού χρονοδιαγράμματος αυτών στο Σχέδιο Μεταρρύθμισης της ελληνικής Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας, και επηρεάζουν τη συνολική λειτουργία των Μονάδων Παραγωγής, όπως ενδεικτικά η αναγκαιότητα και η υλοποίηση διακριτής αγοράς εφεδρειών πριν την Αγορά Επόμενης Ημέρας.

- **Το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των προβλεπόμενων στο ΔΠΑ έργων και τυχόν αποκλίσεις από το ΔΠΑ 2021-2030, το οποίο εγκρίθηκε με την Απόφαση ΡΑΕ 611/2021**

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, θεωρούμε αναγκαίες τις άμεσες ενέργειες για την επίσπευση και ολοκλήρωση των έργων επέκτασης του συστήματος των 400kV στην Πελοπόννησο, για τους λόγους που αναπτύχθηκαν, δεδομένης της σημαντικής καθυστέρησης υλοποίησής τους.

- **Τη δυνατότητα υλοποίησης του επενδυτικού προγράμματος της επόμενης δεκαετίας του ΑΔΜΗΕ.**

Όπως επισημάνθηκε και ανωτέρω, θεωρούμε ότι ο Διαχειριστής θα πρέπει να εστιάσει στην υλοποίηση των έργων που σχετίζονται με την δραστηριότητα του φυσικού μονοπωλίου και τα οποία αποδεδειγμένα μεγιστοποιούν το κοινωνικό όφελος. Όλα τα συμπληρωματικά έργα που προτείνονται θα πρέπει να υλοποιούνται από τους συμμετέχοντες στην αγορά, μέσω ανταγωνιστικών διαδικασιών, και μόνο κατ' εξαίρεση, σε περίπτωση απουσίας ενδιαφέροντος για έργα με σαφή και τεκμηριωμένη ωφέλεια, να υλοποιούνται από τον Διαχειριστή.

Επιπρόσθετα, θα θέλαμε να προτείνουμε να επανεξεταστούν τα σενάρια πρόβλεψης της συνολικής καθαρής ζήτησης, δεδομένης της αποδυνάμωσης της σχέσης μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας, όπως παρατηρείται στην πλειονότητα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης την τελευταία δεκαετία, που η βιομηχανική τους δραστηριότητα είναι περιορισμένη

και το ΑΕΠ της χώρας διαμορφώνεται και βασίζεται στον τριτογενή τομέα (παροχή υπηρεσιών) και ειδικότερα στον τομέα του τουρισμού.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε διευκρίνιση και συνεργασία.

Με εκτίμηση,

Ευαγγελία Γκότζου
Διευθύντρια Ρυθμιστικών Θεμάτων